

TOIMINTAKERTOMUS 2019

SUOMEN ROOMAN-INSTITUUTTI

INSTITUTUM ROMANUM FINLANDIAE

VUODEN 2019 TOIMINTA PÄHKINÄNKUORESSA	2
I. VOIMAVARAT	4
II. TIETEELLINEN TUTKIMUS	6
III. OPETUS	15
IV. TAITEELLINEN TOIMINTA	16
V. YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAVUUS	18
VI. HALLINTO	21
VII. TALOUS	24

Tiivistelmä virallisesta toimintakertomuksesta

Suomen Rooman-instituutti edistää ensisijaisesti antiikkiin ja Italiaan kohdistuvaa humanistista tutkimusta sekä taiteita, antaa opetusta sekä avustaa stipendiaatteja ja muita tutkijoita heidän työskentelyssään Italiassa. Instituutin tutkimusaloja ovat antiikin ja keskiajan historia, klassillinen filologia, arkeologia ja taidehistoria, mutta myös muu Italiaan kohdistuva humanistinen tutkimus. Suomen Rooman-instituutti aloitti toimintansa vuonna 1954, ja sen toimipaikkana on Suomen valtion säätiön hallintaan luovuttama Villa Lanten renessanssivila Roomassa. Vuosi 2019 oli instituutin 65. toimintavuosi. Instituuttia ylläpitää Suomessa rekisteröity säätiö Institutum Romanum Finlandiae sr.

VUODEN 2019 TOIMINTA PÄHKINÄNKUORESSA

INSTITUUTIN INDIKAATTOREITA 2019		
Henkilökuntaa Roomassa	6,5	henkilötyövuotta + harjoittelijat
Henkilökuntaa Suomessa	2,2	henkilötyövuotta + harjoittelijat
Järjestetyt tieteelliset tilaisuudet	18	kpl (2018: 21, 2017: 23)
Instituutissa järjestetyt kurssit	9	kpl (2018: 6, 2017: 7)
Osallistujia instituutissa järjestetyillä kursseilla	64	henkilöä (2018: 56, 2017: 69)
Opintopisteet (omat kurssit)	315	op (2018: 324, 2017: 377)
Henkilökunnan julkaisut (Kategoria A3 6 kpl, B1 1 kpl, B3 1 kpl, D1 2 kpl, E1 9 kpl, E3 1 kpl) ¹	20	kpl (2018: 12, 2017: 20)
Järjestetyt konsertit	9	kpl (2018: 11, 2017: 11)
Instituutissa asuneet	223	henkilö (2018: 228, 2017: 237)
Instituutissa vierailleet (vieraskirjaan nimensä kirjoittaneet)	2001	henkilöä (2018: 2316, 2017: 2311)
Yleisötilaisuuksien osallistujat	614	henkilöä

Suomen Rooman-instituutin vuosi 2019 oli työteliäs ja palkitseva. Viime vuosina saavutettu taso toiminnan aktiivisuudessa ja monipuolisuudessa on pystytty säilyttämään, eikä tutkimuksen ja opetuksen perinteisesti korkeasta laadusta ole tingitty.

Rooman-instituutti toteutti vuonna 2019 sille asetetut tavoitteet hyvin:

Tiede: Instituutti täytti tehtävänsä suomalaisen Italiaan kohdistuvan humanistisen tutkimuksen tärkeimpänä tutkimuslaitoksena. Henkilökunnan jäsenet ovat edistäneet omia tutkimushankkeitaan ja julkaisseet laajasti. Johtaja Arja Karivieren johtama Suomen Akatemian projektiryhmä kokoontui instituutissa useita kertoja vuoden 2019 aikana. Instituutti edisti tieteenaloillaan suomalaisten tutkijoiden kansainvälistymistä ja kansallista verkostoitumista. Instituutissa asui ja työskenteli jälleen väitöskirjan tekijöitä, post doc -tutkijoita ja suuri määrä eri alojen tutkijoita, joiden työ eteni instituutin tarjoamien mahdollisuuksien turvin.

Instituutti oli hyvin aktiivinen erilaisten tieteellisten tapahtumien järjestämisessä, useimmiten yhteistyössä koti- ja ulkomaisten tieteellisten tahojen ja verkostojen kanssa.

- 8.–9.4. järjestettiin yhteistyössä Regione di Sicilian, Ruotsin ja Norjan Rooman-instituuttien sekä British Schoolin kanssa *Archaeology in Sicily* -konferenssi, jonka rahoittaja oli Riksbanks

¹ Julkaisuluokitus: A3 = vertaisarvioitu tieteellinen artikkeli kirjan tai muun kokoomateoksen osana, B1 = vertaisarvioimaton kirjoitus tieteellisessä aikakauslehdessä, B3 = vertaisarvioimaton kirjoitus konferenssijulkaisussa, D1 = artikkeli ammattilehdessä, E1 = yleistajuinen artikkeli, E3 = toimitettu yleistajuinen teos

Jubileumsfond.

- 9.–11.5. järjestettiin yhteistyössä Ruotsin-instituutin ja Veronan yliopiston kanssa *Il Mediterraneo e la storia III* -konferenssi, jonka rahoittajana oli samoin Riksbankens Jubileumsfond.
- 22.–24.10. järjestettiin konferenssi *Model Rome – International Capital Cities of Science and Arts in the 20th Century* yhteistyötahoina Unione Internazionale degli Istituti di Archeologia, Storia e Storia dell'Arte in Roma sekä Saksan historiallinen instituutti ja Saksan arkeologinen instituutti.

Vuoden 2019 eniten näkyvyyttä saanut tutkimusprojekti oli Tampereen Museokeskus Vapriikissa 31.10. avattu *Ostia, portti Roomaan* -näyttely, jossa oli vuoden loppuun mennessä vierailut 26 000 kävijää. Näyttely on toteutettu yhteistyössä johtajan Suomen Akatemian ja Tampereen yliopiston projektin tutkijoiden ja kansainvälisen tutkijaryhmän, Parco Archeologico di Ostia Antica, Museo della Civiltà Romana ja Rooman arkeologisten viranomaisten ja tutkijoiden kanssa. *Ostia, portti Roomaan* -näyttelyn avajaisten yhteydessä Vapriikissa järjestettiin kokopäiväinen kansainvälinen seminaari yhteistyössä Tiedeinstituuttifoorumin kanssa. Vapriikin kanssa yhteistyössä julkaistiin johtaja Arja Karivieren yhdessä Marjo Meriluodon kanssa toimittama kansainvälisen tutkijaryhmän kirjoittama *Ostia, portti Roomaan* -kirja, joka on ensimmäinen suomenkielinen antiikin Rooman satamakaupunkia Ostiaa käsittelevä teos. Instituutin omassa *Acta Instituti Romani Finlandiae* -julkaisusarjassa on valmistumassa kolme julkaisua vuonna 2020.

Opetus: Instituutin toiminta täydensi ja tuki suomalaisten korkeakoulujen humanistista opetusta.

Vuonna 2019 instituutissa järjestettiin huomattava määrä kursseja – niin instituutin omia kuin yhteistyössä suomalaisten yliopistojen kanssa. Kaikkiaan instituutin järjestämien kurssien tuottama opintopisteiden määrä oli korkea (315 op). Onkin selvää, että instituutti toteuttaa hyvin päämääränsä levittää tietoa painopistealoiltaan. Tieteellisesti tärkeimmällä sijalla olivat instituutin omat kurssit (tieteellinen kurssi sekä antiikin ja keskiajan Rooman johdantokurssi), joille oli runsaasti hakijoita ja joiden taso oli siten ilahduttavan korkea.

Instituutti toteutti tehtävänsä myös täydennyskoulutuksessa: kesäkuussa järjestettiin kaksiviikkoinen kurssi yhdeksälle uskonnonopettajalle. Keväällä instituutti isännöi Helsingin yliopiston historian kurssia ja Jyväskylän yliopiston taidehistorian kurssia, syksyllä Helsingin yliopiston taidehistorian kurssia, Tampereen yliopiston historian kurssia ja Helsingin yliopiston Rooman topografian kurssia. Instituutti tuki kursseja tarjoamalla opetustaan ja tilojaan. Tiedekasvatukseen instituutti osallistui esittelemällä toimintaansa yläkoulun ja lukion latinanluokkien opintomatkoille. Säätiö tuki opintomatkoja stipendein.

Kulttuuri: 23.2. juhlistettiin säätiö Institutum Romanum Finlandiae 80-vuotista taivalta Ritarihuoneella n. 140 kutsuvieraan kanssa. Juhlaohjelmaan kuului Eero Hämeenniemen sävellyksen kantaesitys.

Kulttuuritoiminnan rungon ovat muodostaneet Villa Lantessa järjestetyt useat konsertit sekä instituutin taiteilijoiden aktiivinen toiminta. Ylipäätään kulttuuritoimintamme on onnistunut näkyä Roomassa yhtä lailla tieteen kanssa. Instituutti osallistui yhteistyössä Rooman instituuttien kattojärjestön Unionen jäseninstituuttien kanssa V Mese della Cultura Internazionalen eli touko- ja heinäkuun välisenä aikana järjestettävään kansainvälisen kulttuurin kuukauteen, jolloin eri instituuteissa pidetään konsertteja, esitelmiä, taidenäyttelyitä ja muita tapahtumia.

I. VOIMAVARAT

HENKILÖKUNTA ROOMASSA

Johtaja: prof. Arja Karivieri

Instituutin tutkijalehtori: FT Eeva-Maria Viitanen 31.7. saakka ja FT Elina Pyy 1.8. alkaen

Intendentti: FK Simo Örmä

Amanuenssi: FM Johanna Litzen 30.6. saakka (koko ajan sairauslomalla), sijaisena FM Veera Pajula (palkattomalla lomalla 1.3.–30.6.); FM Linda Jokela 1.10. alkaen

Talonmies: Giovanni Zizi

Siivooja: Antonietta Berna

Puolipäiväinen siivooja: Michelina Di Nezza

Harjoittelijat: Sara Pollesello (EDUFI-harjoittelija 1.2.–31.8.), Hanna Vehmas (EDUFI-harjoittelija 1.9.–30.11.), Wivi Taalas (17.6.–31.8.), Sataedun valokuvaharjoittelijat Jenna Tammi ja Kristian Wallin (lokakuu)

Lisäksi palveluja ostettiin koko vuoden ajan seuraavilta tahoilta:

- Barbara Mancini ja Stefano Nobili (Emme.bi.soft), tietoverkon huolto ja it-konsultointi
- Maurizio Fragano & Partners, italialaisten työntekijöiden palkka- ja verolaskelmat
- Natura e Architettura Ortolani, puutarhanhoito

HENKILÖKUNTA SUOMESSA

Säätiön asiamies (osa-aikainen): FT Harri Kiiskinen (50 %) 30.4. asti ja FM Eeva Talvitie (90%) 6.5. alkaen

Projektitutkija (Tiedeinstituuttien avoin data): FT Harri Kiiskinen (50 % 30.4. asti, 100 % 1.5.–31.12.)

Projektitutkija (Tiedeinstituuttien avoin data): FT Manna Satama 1.6. alkaen

Projektiharjoittelijat (Tiedeinstituuttien avoin data): HuK Suvi Kivimaa (10.2. asti ja 11.–30.5.) ja FM Sirpa Ollila (1.3.–30.5.)

TÄRKEIMMÄT YHTEISTYÖTAHOT

Instituutilla on vakiintunut, ainutlaatuinen asema suomalaisen korkeakouluverkon täydentäjänä ja osana Rooman tutkimuslaitosten verkostoa. Rooman-instituutin läheisimmät yhteistyökumppanit ovat suomalaiset ja italialaiset yliopistot, Rooman tieteelliset instituutit ja muut painopistealojemme tutkimuslaitokset. Yhteistyö kotimaisten yliopistojen kanssa jatkui intensiivisenä ja näkyi etenkin tutkijavierailuissa, instituutin järjestämien kurssien osallistujissa, yliopistojen yhdessä Rooman-instituutin kanssa järjestämissä kursseissa sekä lukuisissa instituutissa järjestetyissä tieteellisissä workshoppeissa ja seminaareissa. Italialaisen akateemisen yhteisön kanssa yhteistyötä tehtiin erityisesti molemmin puolin tapahtunein vierailuluennoin ja -käynnein. Johtaja Arja Karivieren Ostia-projektin keskeiset yhteistyökumppanit ovat Rooman alueen arkeologiset viranomaiset, Parco archeologico di Ostia antica, Sovrintendenza Capitolina ai Beni Culturali, Museo della Civiltà Romana ja Soprintendenza Speciale per i Beni Archeologici di Roma.

Instituutti oli säännöllisesti mukana Suomen ulkomaisten instituuttien välisessä yhteistyössä niin Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry:n (SKTI) ja Tiedeinstituuttifoorumin (TIF) puitteissa kuin suoraan yksittäisten instituuttien välisen yhteistyön merkeissä. SKTI tarjoaa instituutille ja säätiölle arvokasta apua erityisesti edunvalvontaan, hallintoon ja viestintään liittyvissä asioissa. Hallituksen puheenjohtaja Katariina Mustakallio on SKTI:n hallituksen jäsenen, johtaja Arja Karivieri TIFin puheenjohtaja ja asiamies Eeva Talvitie instituuttisäätiöiden asiamiesten puheenjohtaja.

Tiedeinstituuttifoorumi järjesti Tieteen päivillä seminaarin *Pioneeritutkijat Suomen tiedeinstituuttien menneisyydessä ja nykyisyydessä* sekä Tieteiden yössä nuorille suunnatun tapahtuman *Rakenna oma mystinen rituaalisi*. Johtaja Arja Karivieri johti TIFin kevätkokouksen 5.5. ja osallistui asiamies Eeva Talvitien kanssa kulttuuri- ja tiedeinstituuttien kevätkokoukseen Berliinissä 6.–7.5. Arja Karivieri järjesti myös TIFin jäseninstituuttien tapaamisen kansliapäällikkö Anita Lehikoisen ja OKM:n edustajien kanssa 21.10. Tutkijalehtori Elina Pyy ja asiamies osallistuivat instituuttien syyspäiville Hanasaassa 22.–23.10.

Roomassa tieteellistä yhteistyötä tehtiin niin ikään sekä laajemmissa institutionaalisissa puitteissa että suoraan yksittäisten instituuttien välillä. Edellisessä yhteistoimintamuodossa tärkein foorumi oli Unione Internazionale degli Istituti di Archeologia, Storia e Storia dell'Arte in Roma, joka kokoaa yhteen Rooman noin 30 ulkomaista ja joukon italialaisia tieteellisiä instituutteja. Instituutin johtaja on Unionen puheenjohtaja kaudella 2019–2020, ja Unionen puheenjohtajana Karivieri piti juhlapuheen Saksan arkeologisen instituutin 190-vuotisjuhlissa 30.4. ja Reale Accademia di Spagnan järjestämässä Rooman instituuttien akateemisen vuoden avajaisissa 17.10. Lisäksi Suomen Rooman-instituutti oli aktiivinen Associazione Internazionale di Archeologia Classica ja instituuttien kirjastojen toimia koordinoivan Urbs-verkoston toiminnassa. Edellisessä instituutin johtaja on hallituksen jäsen, jälkimmäisessä intendentti on taloudenhoitajana.

Yksittäisistä Roomassa toimivista instituuteista yhteistoiminta oli tiiveintä Ruotsin ja Norjan instituuttien kanssa: Molempien kanssa tehtiin opetusvaihtoa, ja instituutin tieteellinen kurssi teki Ruotsin Rooman-instituutin maisterikurssin kanssa viikon pituisen yhteisen Sisilian kiertomatkan. Norjan-instituutin kanssa järjestettiin *Circolo Gianicolense* -seminaarisarja, jossa instituuteissa vierailevat tutkijat ja väitöskirjantekijät esittelevät käynnissä olevia tutkimusprojektejaan kansainväliselle yleisölle.

Yhteistyö Suomen Rooman- ja Pyhän Istuimen suurlähetystöjen kanssa oli läheistä halki vuoden. Sen muodoista mainittakoon pyhän Henrikin messun ympärillä olleet ekumeeniset tilaisuudet tammikuussa sekä Team Finland -hankkeet. Instituutti isännöi vuoden mittaan Villa Lantessa joukkoa arvovieraita yhdessä Rooman-suurlähetystön kanssa, mm. ulkoministeri Timo Soinin vierailun. Yhteistyö on toiminut moitteettomasti myös toisin päin, ja lähetystö on ottanut vastaan instituutin arvovieraita. Instituutti ja suurlähetystö esittelivät Ostia-näyttelyä ja Ostian arkeologisen puiston toimintaa 7.11. järjestetyssä tilaisuudessa, joka juhlisti Suomen ja Italian diplomaattisuhteiden 100-vuotisjuhlavuotta. Instituutti osallistui myös pohjoismaisten suurlähetystöjen kanssa yhteispohjoismaisen elokuvafestivaalin *Nordic Film Festivalin* järjestelyihin. Instituutin johtaja osallistui ulkoministeriön viestintäosaston pressipäiville helmikuussa Helsingissä.

Instituutin italialainen ja suomalainen ystäväyhdistys ovat erityisellä sijalla yhteistyötahojen joukossa. Amici di Villa Lante al Gianicolon kanssa järjestettiin säännöllisesti tieteellisiä esitelmää sekä retki Rooman ulkopuolelle yhdessä tieteellisen kurssin opiskelijoiden kanssa. Amicit ovat tärkeällä sijalla, kun instituutti pyrkii saamaan mahdollisimman laajan kosketuksen Roomaan ja Italiaan.

Kotimaisen Villa Lanten ystävien (VLY) taloudellinen ja moraalinen tuki instituutin työlle oli arvokasta. VLY on jo pitkään myöntänyt stipendin kulloinkin yhdelle nuorelle lupaavalle tutkijalle, jolle instituutti puolestaan mahdollistaa työtilat ja tieteellisen verkoston Roomassa. VLY:n vuosikirja on myös hyvä väylä tehdä instituuttia ja siellä suoritettavaa tutkimusta tutuksi Suomessa.

II. TIETEELLINEN TUTKIMUS

Johtaja Arja Karivieri

Instituutin johtaja, prof. Arja Karivieri keskittyy omassa tutkimusprojektissaan antiikin Rooman satamakaupunkien Ostian ja Portuksen kehitykseen myöhäisantiikista varhaiselle keskiajalle. Keskeisenä kysymyksenä on Ostian ja Portuksen kaupunkien varhaiskristillisten kirkkojen ja seurakuntien historia. Varhaiskeskiaikaisten kirjallisten lähteiden ja arkeologisen materiaalin analyysillä selvitetään, mikä oli alueen seurakuntien suhde Rooman katoliseen kirkkoon ja koko alueen pyhimyskulttien ja pyhiinvaellusten kehitykseen.

Karivieri jatkoi myös vuosina 2015–19 johtamaansa Suomen Akatemian kansainvälistä tutkimusprojektia yhteistyössä Tampereen yliopiston kanssa. Projektin tärkeä osatulos on Vapriikin museokeskuksessa Tampereella 31.10. avattu *Ostia, portti Roomaan* -näyttely, jonka valmisteluun kului pääosa vuodesta 2019 yhteistyössä Vapriikin, Ostia-projektin tutkijoiden, pohjoismaisten kollegoiden ja muiden kansainvälisten tutkijoiden, Ostian arkeologisen alueen ja Rooman arkeologisten viranomaisten kanssa.

Näyttely on osa tutkimusprojektin tuloksia, jotka julkaistaan Suomen Rooman-instituutin *Acta*-sarjassa. Karivieren Akatemia-projektin tutkijoita ja Museokeskus Vapriikin edustajia on vuonna 2019 kokoontunut instituutissa, ja Karivieri on organisoinut useita tapaamisia paikallisten viranomaisten kanssa näyttelyn valmisteluun liittyen. Karivieren muihin tutkimushankkeisiin kuuluu myös yhteistyö Svenska Pompeijiprojektin (SPP) kanssa Pompejin Casa di Cecilio Giocondon loppujulkaisuun.

Karivieri oli vuonna 2019 Århusin yliopiston *AUFF Flagships* -ohjelman asiantuntijana. Lisäksi hän oli vertaisarvioija tieteellisen julkaisusarja *Hesperian* yhdelle artikkelikäsitelmälle. Johtajalla oli päävastuu tieteellisen kurssin sekä antiikin ja keskiajan Rooman johdantokurssin opetuksen suunnittelusta, toteutuksesta ja opiskelijavalinnoista. Lisäksi Karivieri osallistui syksyn aikana opetukseen Helsingin yliopiston *Law, Governance and Space* -tutkimusprojektin järjestämällä Rooman topografia -kurssilla ja kävi helmikuussa luennoimassa Tampereen yliopistossa arkeologian ja topografian metodeista.

Karivieri ohjasi neljää väitöskirjan tekijää, joista yhtä Helsingin yliopistossa ja kolmea Tukholman yliopistossa. Karivieren ohjaaman Pirjo Hamarin väitöstilaisuus oli Helsingin yliopiston arkeologian oppiaineessa joulukuussa 2019.

Karivieri toimi hallituksen jäsenenä järjestöissä Associazione Internazionale di Archeologia Classica ja Amici di Villa Lante al Gianicolo sekä Rooman instituuttien kattojärjestön Unione Internazionale degli Istituti di Archeologia, Storia e Storia dell'Arte in Roma puheenjohtajana kaksivuotiskautena 2019-2020. Yhdessä intendentti Simo Örmän kanssa Karivieri on Villa Lanten rakennuttajan, Baldassarre Turinin ja Pescian piispanistuimen 500-vuotisjuhlakomitean jäsen. Prof. Karivieri osallistui vuonna 2019 *Finska Vetenskaps-Societeten*in humanistisen osaston jäsenenä seuran toimintaan.

23.5. Karivieri osallistui Temple University Rome -yliopistossa järjestettyyn paneelikeskusteluun *Roundtable Conversation: The Historic Role of Foreign Universities & Academies in Rome*. 30.–31.5. Karivieri esitteli instituutin toimintaa Rooman modernin taiteen museossa MACROssa Rooman kaupungin järjestämässä, instituuttien toimintaa esitellessä tapahtumassa *Accademie e istituti di cultura internazionale a Roma*. 20.6. hän osallistui Goethe-instituutissa järjestetyn *Raccontare la cultura internazionale a Roma* -tilaisuuden paneeliin.

Karivieri osallistui vuonna 2019 seitsemään kansainväliseen tieteelliseen konferenssiin järjestäjänä tai puhujana:

- *Archaeology in Sicily* -konferenssi, 8.–9.4., yhteistyössä Regione di Sicilian, Ruotsin ja Norjan Rooman-instituuttien sekä British Schoolin kanssa (Karivieri konferenssin järjestäjä yhdessä Christopher Prescottin, Kristian Göranssonin ja Peter Campbellin kanssa; johdanto, yhden session puheenjohtajuus ja loppukommentit sekä keskustelun johto yhdessä C. Prescottin kanssa; konferenssin rahoittaja Riksbankens Jubileumsfond)
- (& Ria Berg), esitelmä 'Erotica Ostiensia. Lucerne, statuette ed amuleti in un ambiente multiculturale', *Sesto seminario ostiense*, 10.–11.4., École française de Rome & Parco archeologico di Ostia antica
- Esitelmä 'Scientific Methods in the Research on the Harbour City of Ostia in Recent Decades', *Il Mediterraneo e la storia III* -seminaari, 9.–11.5., Capri
- (& Katariina Mustakallio) seminaari *Ports, Cities, People – Mediterranean world from 300 BCE to 700 CE*, 21.–22.8., Tampereen yliopisto (puhujat: Ray Laurence, Marxiano Melotti, Marja-Leena Hänninen, Samuli Simelius, Ria Berg, Jussi Rantala; johdanto, sessioiden johto ja loppukommentit Arja Karivieri, Katariina Mustakallio ja Ray Laurence; Karivieren Suomen Akatemian ja Tampereen yliopiston Ostia-projekti rahoitti pääosan tämän kansainvälisen symposiumin kustannuksista)

- Johdantoesitelmä ‘City blocks as structural and decorative units in diachronic studies – interconnectedness of material culture, function and space’, *Sessio 200: Block by block or house by house? Archaeologies of Urban Life in Antiquity*, EAA European Association for Archaeologists 29.8.–1.9., Bern (session järjestäjä yhdessä Ria Bergin ja Antonella Coralinin kanssa, kommentit ja loppukeskustelun johto, muut session puhujat: Ria Berg, Sven Straumann, Nicola Bellucci, Anne-Marie Leander, Jesús Acero Pérez, Virgílio Hipólito Correia, Camilla Cecilie Wenn, Lisa Renn, Anna Danilova)
- Johdantopuheenvuoro ja esitelmä ‘Finnish scholars at Rome from 1900 to 1950: the establishment of *Institutum Romanum Finlandiae* after five decades of internationalization’, konferenssissa *Model Rome – International Capital Cities of Science and Arts in the 20th Century*, 22.–24.10. (yhteistyötahot Unione Internazionale degli Istituti di Archeologia, Storia e Storia dell’Arte in Roma sekä Saksan historiallinen instituutti ja Saksan arkeologinen instituutti)
- *Ostia, portti Roomaan – Kulttuurien kohtaamisia, Ostia, Gateway to Rome – Cultural Encounters*, Seminaari 2.11., järjestäjä ja puheenjohtaja, Museokeskus Vapriikki, Vapriikin ja Tiedeinstituuttifoorumin tuella. Esitelmöitsijät: Marjo Meriluoto, Arja Karivieri, Mariarosaria Barbera, Paola Catalano, Ray Laurence, Ghislaine van der Ploeg, Ria Berg, Marja-Leena Hänninen, Raimo T. Hakola, Katariina Mustakallio.

Karivieri piti lisäksi esitelmän Bolognan yliopiston ja Napolin arkeologisen museon kevään 2019 luentosarjassa *Pubblicando Pompei. Vecchi e nuovi scavi*:

- ‘Pubblicando Casa di Cecilio Giocondo. Vecchi e nuovi metodi dello studio archeologico’, 22.3.

Karivieren luento Helsingin yliopiston alumneille, Christine ja Göran Schildtin säätiön järjestämä luento:

- ‘Mobiliteten i hamnstäderna Ostia och Portus’, sarjassa *Mobilitet på Medelhavet under antiken*, Helsingin yliopisto, 21.11.

Johtajan haastattelu Yleisradion *Kulttuurisia kohtaamisia* -sarjassa

- ‘Arja Karivieren luona Roomassa’, 19.10.

Karivieren julkaisut vuonna 2019:

A3. ‘Varius, multiplex, multiformis: Greek, Roman, Panhellenic: Multiple Identities of the Hadrianic Era and Beyond’, teoksessa *Gender, Memory and Identity in the Roman World*, toim. Jussi Rantala, Amsterdam: Amsterdam University Press, 2019, 283–300.

A3. ‘Pagan and Christian views on rituals in Late Antiquity’, teoksessa *Tidens landskap: en vänbok till Anders Andrén*, toim. Cecilia Ljung et al., Lund: Nordic Academic Press, 2019, 122–123.

A3. ‘Athenian Lamps in the Early Byzantine Period: Export, Import and Imitation’, teoksessa *Glass, wax and metal: lighting technologies in Late Antique, Byzantine and medieval times*, toim. Ioannis Moutsianos & Karen S. Garnett, Oxford: Archaeopress, 2019, 90–94.

A3. ‘Olaus Magnus the Goth on Fire, Light and Lighting Devices of the Northern People’, teoksessa *Glass, wax and metal: lighting technologies in Late Antique, Byzantine and medieval times*, toim. Ioannis Moutsianos & Karen S. Garnett, Oxford: Archaeopress, 2019, 32–38.

E3. *Ostia, portti Roomaan*, toim. Arja Karivieri ja Marjo Meriluoto, Tampereen museoiden julkaisuja 157, Tampere: Vapriikki ja Institutum Romanum Finlandiae, 2019, 429 sivua.

E1. (& Marjo Meriluoto) ‘Ostia, perustaminen, historia ja merkitys’, teoksessa A. Karivieri & M.

Meriluoto (toim.), *Ostia, portti Roomaan*, Tampere 2019, 10-11.

E1. 'Ostian historian tärkeitä aikakausia ja tapahtumia', teoksessa A. Karivieri & M. Meriluoto (toim.), *Ostia, portti Roomaan*, Tampere 2019, 12-15.

E1. (& Katariina Mustakallio) 'Ostian kauppakontaktit Välimerellä kuvattuina Piazzale delle Corporazionein ja Via dei Vigilin kylpylän lattiamosaiikeissa', teoksessa A. Karivieri & M. Meriluoto (toim.), *Ostia, portti Roomaan*, Tampere 2019, 56-63.

E1. 'Asumista kerrostaloissa ja domuksissa, valaistus kodeissa ja julkisissa tiloissa', teoksessa A. Karivieri & M. Meriluoto (toim.), *Ostia, portti Roomaan*, Tampere 2019, 110-111.

E1. 'Ostia tuotannon keskuksena', teoksessa A. Karivieri & M. Meriluoto (toim.), *Ostia, portti Roomaan*, Tampere 2019, 190-197.

E1. 'Teatteri ja pantomiimi, gladiaattoritaistelut ja venationes-eläintaistelut', teoksessa A. Karivieri & M. Meriluoto (toim.), *Ostia, portti Roomaan*, Tampere 2019, 274-281.

E1. 'Uusia virtauksia myöhäisantiikin uskonnoissa, uskomuksissa ja aatemaailmassa. Kristinusko, juutalaisuus, filosofia ja magia', teoksessa A. Karivieri & M. Meriluoto (toim.), *Ostia, portti Roomaan*, Tampere 2019, 334-346.

B3. (& Ria Berg) 'Erotica Ostiensia. Lucerne, statuette ed amuleti in un ambiente multiculturale', *Sesto seminario ostiense*, 10–11 aprile 2019, Organizzato dal Parco archeologico di Ostia e dall'École française de Rome, Riassunti dei contributi, 36–37.

D1. (& Eeva-Maria Viitanen), 'Tiedettä instituuteissa', *Tieteessä tapahtuu* 37.4 (2019), 1–2.

Tutkijalehtori Eeva-Maria Viitanen (31.7. asti)

Tutkijalehtori, FT Eeva-Maria Viitanen tutkimusprojekti käsittelee Pompejin kaupungin seinäkirjoituksia ja erityisesti niissä esiintyviä nimiä. Tekstien löytöpaikkojen arkeologisen analyysin tavoitteena on tutkia seinäkirjoittamisen tapoja ("graffiti habit") ja pohtia näiden henkilöiden suhdetta rakennuksiin – asukkaita, vieraita, fiktiota vai jotain muuta? Suurin osa tutkimukseen käytettävästä ajasta kului aineiston käsittelyn viimeistelyyn ja ensimmäisen julkaisun kirjoittamiseen. Tutkijalehtori osallistui kevään tieteellisen kurssin suunnitteluun ja toteutukseen sekä kesäkuussa opettajakurssin opetukseen. Opetustoimintaan kuului myös yhden tohtorikoulutettavan ohjaus Oulun yliopistossa. Lisäksi Viitanen ohjasi suomalaisia pro gradu -tutkielmia Turun ja Helsingin yliopistoissa.

11.1. Esitelmä 'Tiedettä instituuteissa', *Pioneeritutkijat Suomen tiedeinstituuttien menneisyydessä ja nykyisyydessä* (muut puhujat: Elise Garritzen, Patricia Berg, Björn Forsén, Sani Kontula-Webb, Anna-Maria Wiljanen, Martti Pärssinen), Tieteen päivät 2019

12.6. Esitelmä *Iscrizioni parietali e altre fonti per scoprire chi abitava o frequentava le case di Pompei*.

Viitanen julkaisu vuonna 2019:

D1. (& Arja Karivieri), Tiedettä instituuteissa, *Tieteessä tapahtuu* 37.4 (2019), 1-2

Tutkijalehtori Elina Pyy (1.8. alkaen)

Tutkijalehtori, FT Elina Pyy aloitti tehtävässään 1.8. Pyy tutkimusprojekti käsittelee seksuaalisen väkivallan narratiiveja kreikkalais-roomalaisessa mytologiassa ja myyttien variaatioita niin antiikin

kirjallisuudessa kuin nykypäivän elokuva- ja tv-fiktiossa. Tutkimus kuuluu antiikin jälkivaikutuksen alaan ja liittyy akateemiseen keskusteluun siitä, kenen ääni seksuaalisen väkivallan narratiiveissa kuuluu ja miten uhrin/selviytyjän kokemusta sanallistetaan antiikin myyttien kulttuurisidonnaisissa uudelleentulkintoissa.

Vuonna 2019 Pyy käytti tutkimusaikaansa aineiston läpikäymiseen ja analyysiin, minkä lisäksi hän työsti ensimmäistä projektiin kuuluvista artikkeleista 'Consciousness and Consent: Sleep and Sexual Violence in Roman imperial retellings of myths'. Projektin ulkopuoliseen tieteelliseen työskentelyyn lukeutui muun muassa artikkelin 'Gender, Sexuality and the Body' kirjoittaminen julkaisuun *Cultural History of Youth* (ed. V. Vuolanto & C. Laes, forthcoming 2020) ja Pyy'n oman vuonna 2020 julkaistavan monografian *Women and War in Roman Epic* (Brill: Amsterdam Studies in Classical Philology) käsikirjoituksen viimeistely ja kieliasun hiominen.

Tutkijalehtori osallistui johdantokurssin suunnitteluun ja toteuttamiseen. Lisäksi Pyy osallistui syksyn aikana opetukseen arkkitehtiopiskelijoiden Grand Tour -kurssilla, Helsingin yliopiston taidehistorian oppiaineen kurssilla sekä Helsingin yliopiston *Law, Governance and Space* -tutkimusprojektin järjestämällä Rooman topografia -kurssilla.

Tutkimuksen ja opetuksen lisäksi tutkijalehtori esitteli instituutin toimintaa ja sen opiskelijoille tarjoamia mahdollisuuksia Tiedeinstituuttifoorumin vierailuilla Oulun ja Jyväskylän yliopistoihin marraskuussa.

Pyy'n julkaisut vuonna 2019:

A3. 'Detecting Roman Ideas on Female Singleness: A Literary Perspective', teoksessa S.R. Huebner & C. Laes (toim.), *Singles and the Single Life in the Roman and Later Roman World*, Cambridge University Press, 157–177.

A3. (& M. van der Keur), 'The Many Faces of Capua: its Narrative and Programmatic Roles in *Punica* 11–13', teoksessa A. Augoustakis & R.J. Littlewood (toim.), *Campania in the Flavian Poetic Imagination*, Oxford University Press, 249–268.

B1. Kirja-arvostelu: C. Martindale & F. Mac Góráin, *Cambridge Companion to Virgil: Second Edition* (Cambridge University Press: Cambridge 2019), *Classical Review*.

E1, 'Sukupuoli ja väkivalta Rooman syntymyyteissä', *Roma (Villa Lanten ystävien vuosikirja)* 18 (2019), 26–34.

Intendentti Simo Örmä

Intendentin työnkuvaan kuuluivat instituutin yleishallinto, kirjasto, kiinteistöhuolto ja kulttuuritoiminta. Lisäksi hän osallistui instituutin kurssien ja erikoisryhmien opetukseen, hoiti Amici di Villa Lante al Gianicolo -ystävähdistyksen pääsihteerin tehtäviä ja toimi oman toimensa ohella Suomen Pyhän istuimen suurlähetystön toimistonhoitajana. Simo Örmä on kirjastoverkko URBSin varainhoitaja.

Hän järjesti ja piti avauspuheen Caprissa pidetyssä *Il Mediterraneo e la storia III* -seminaarissa ja esityksen 'La spedizione storica finlandese 1909–1915 tra nazionalismo e internazionalismo' seminaarissa *Model Rome – International Capital Cities of Science and Arts in the 20th Century*.

Örmän julkaisu vuonna 2019:

E1 (& P. Niemelä & M. Koulu), 'Pliniuksen Naturalis historia ja eläimet', *Roma (Villa Lanten ystävien vuosikirja)* 18 (2019), 35–46.

MUUT TUTKIMUSHANKKEET

Vuoden 2019 aikana viimeisteltiin julkaisua *A Roman Villa by Lake Nemi. The architecture. The Nordic Excavations at Lake Nemi, loc. S. Maria (1998–2002)*, vol. 2. Julkaisu perustuu pohjoismaisten instituuttien yhteisiin kaivauksiin, ja tutkijalehtori Viitanen on ollut mukana myös hankkeen jälkitöissä ja julkaisuissa. Kahdesta niteestä koostuva julkaisu on toimitettu kustantajalle (Quasar) tammikuussa 2019.

Tiedeinstituuttien avoin tutkimusdata -hanke on Rooman, Ateenan, Lähi-idän ja Japanin tiedeinstituuttien yhteishanke 15.12.2017–31.12.2020. Hankkeessa kartoitetaan tutkimusaineistojen hallinnan ratkaisuja digitaalisessa toimintaympäristössä ja luodaan instituuteille käytännön ohjeistus malliasiakirjoineen, toimintamalli ja suositukset. Mukana olevat instituutit toteuttavat hankkeen aikana omat pilottiprojektinsa.

Hankkeen kokonaisbudjetti on n. 390 000 euroa, josta OKM rahoittaa erityisavustuksella 310 000 euroa. Rooman-instituutti johtaa ja hallinnoi hanketta. Hankkeen projektitutkijoina vuonna 2019 toimivat FT Harri Kiiskinen sekä FT Manna Satama (1.6. alkaen). IRF:n edustajina hankkeen ohjausryhmässä toimivat säätiön entinen hallituksen puheenjohtaja Tuomas M.S. Lehtonen (ohjausryhmän puheenjohtaja) ja instituutin johtaja Arja Karivieri (varapuheenjohtaja). HuK Suvi Kivimaa luetteloi Ostia-projektin valokuvamateriaalin metadattaa hankkeen pilottiprojektin harjoittelijana kolmen kuukauden ajan. FM Sirpa Ollila työskenteli Bolli Doliari -pilottihankkeessa harjoittelijana myös kolmen kuukauden ajan.

Kesäkuussa Roomassa järjestettiin hankkeeseen liittynyt kaksipäiväinen kansainvälinen seminaari *Research Data Ownership – Licensing, Legal Issues and Publication* alustajina hankkeeseen osallistuvat instituutit ja kansainvälisiä digitalisoinnin asiantuntijoita.

STIPENDIAATIT

Säätiö Institutum Romanum Finlandiae myöntää vuosittain apurahan kolmelle nuorelle tutkijalle instituutissa työskentelyyn. Perinteikkäin apurahoista on Wihurin stipendi, jota on jaettu yhteistyössä Jenny ja Antti Wihurin rahaston kanssa vuodesta 1965 lähtien. Föreningen Konstsamfundetin kanssa on sovittu stipendiyhteistyöstä vuosina 2017–21 (Amos Anderson -stipendiaatti). Säätiö käyttää myös oman sijoitusvarallisuutensa tuottoja stipenditoimintaan (post doc -stipendiaatti).

Wihurin stipendiaatit

FM Anni Hella (31.7. asti) teki väitöskirjaansa *Idän ja lännen välissä – Grottaferratan luostari lännen suuressa skismassa (1378–1417)*, jota hän tekee Turun yliopiston kulttuurihistorian oppiaineeseen. Hellan työskentelystä on kerrottu tarkemmin vuoden 2018 toimintakertomuksessa.

FM Roosa Kallunki (1.8.2019 lähtien) on työskennellyt väitöskirjansa *Children in Roman Religion: Participation, Agency and Lived Religion* parissa. Syksyn 2019 aikana Kallunki on erityisesti kirjoittanut väitöskirjalukuaan, joka käsittelee lapsia uskonnollisissa viroissa. Kappaleen keskiössä ovat piirtokirjoituslähteet, joihin Kallunki on syksyn aikana perehtynyt ja tehnyt tämän vuoksi mm.

aineistonkeruumatkan Apuliaan. Muuten hänen työskentelynsä on keskittynyt Roomassa American Academyn ja Deutsches Archäologisches Institutin kirjastoihin Villa Lanten ohella. Tutkimustyön lisäksi Kallunki on luennoinut instituutissa vieraileville kursseille. Hän on myös syksyn mittaan osallistunut useisiin konferensseihin Roomassa sekä esitelmöinyt itse mm. Torinossa *Luoghi nella storia* -konferenssissa. Kallunki kirjoitti syksyllä myös artikkelin Villa Lanten Ystävät ry:n vuosikirjaan.

Post doc -stipendiaatti

FT Marika Räsänen post doc -tutkimus on suuntautunut pyhäinjäänteiden käyttöön lännen suuressa skismassa (1378–1417). Stipendikauden aikana hän on keskittynyt erityisesti reliikkeihin, dominikaanisääntökuntaan ja Rooman dominikaanien suhteeseen heitä ympäröivään maallikkoyhteisöön.

Amos Anderson -stipendiaatti

FT Asta Kihlmanin post doc -tutkimus jatkaa väitöskirjan (*Kolme tutkielmaa sukupuolesta. Identiteettipolitiikka Beda Stjernschantzin, Sigrid af Forsellesin ja Ellen Thesleffin taiteessa*) teemaa syventyen erityisesti suomenruotsalaisten taiteilijoiden – Beda Stjernschantz (1867–1910), Sigrid af Forselles (1860–1935), Ellen Thesleff (1869–1954) – Italian kausiin.

Villa Lanten ystävien stipendiaatti

FM Jyrki Nissi tekee väitöskirjaa Tampereen yliopiston historian oppiaineeseen aiheenaan kuolinhetken yhteisöllisyys myöhäiskeskiajalla. Nissi on opinnoissaan erikoistunut myöhäiskeskiaikaiseen kuoleman kulttuuriin. Hänen väitöskirjansa tulee koostumaan neljästä artikkelista, jotka tarkastelevat ihmisten toimintaa läheisensä kuolinhetkellä 1400-luvun Euroopassa.

INSTITUUTIN OMA TIETEELLINEN JULKAISUTOIMINTA

Instituutin omassa *Acta Instituti Romani Finlandiae* -julkaisusarjassa ovat työn alla kolme volyymia: *Life and Death in a Multicultural Harbour City. Ostia Antica from the Republic through Late Antiquity* (toim. Arja Karivieri), *Il Mediterraneo e la storia III: Documentando città portuali, Documenting port cities* (toim. Lauri Chioffi, Mika Kajava, Simo Örmä) ja *Tangible Religion. Materiality of Domestic Cult Practices from Antiquity to Early Modern Era* (toim. Ria Berg, Anu Koponen, Reima Välimäki).

Tampereen Vapriikki-museon Ostia-näyttelyyn liittyvä julkaisu (*Ostia, portti Roomaan*, toim. Arja Karivieri ja Marjo Meriluoto, 2019, 429 sivua) on julkaistu yhteistyössä Suomen Rooman-instituutin kanssa.

Eva Margareta Steinbyn toimittamaa, instituutin kotisivuilla olevaa tiilileimaindeksiä *Bolli doliari romani* täydennettiin vuoden mittaan edelleen.

TIETEELLISET SEMINAARIT JA ESITELMÄT

23.1. Esitelmä Prof. Antonello Alici (Università Politecnica delle Marche) *Per una nuova società della conoscenza. Architettura delle biblioteche in Finlandia*

28.2. Esitelmä Prof. Laura Chioffi *Fatidiche sorores*

3.4. Esitelmä Dr. Elisabetta Bianchi (Sovrintendenza Capitolina ai Beni Culturali) *La Cloaca Massima. Storia, nuove indagini e valorizzazione della più longeva infrastruttura del mondo antico*

8.–9.4. Seminaari *Archeologia in Sicilia. Progetti di collaborazione internazionale*. Yhteistyössä: Regione Siciliana, British School at Rome, Ruotsin ja Norjan instituutit, Riksbankens jubileumsfondin tuella. Villa Lanten sektiossa 9.4. puhuivat Christian Mühlenbock, Cecilia Sandström, Veronica Testolini & Peter Day, Christoph Reusser, Martin Mohr, Elena Mango, Erich Kistler & Birgit Öhlinger, Johannes Bergemann, Jonathan Prag, M. Carver & G. Fiorentino & A. Molinari, Christopher Prescott & Arja Karivieri.

16.4. Esitelmä Dr. Jussi Rantala (Tampereen yliopisto) *The reign of Septimius Severus: towards a universal empire?* Esitelmän yhteydessä esiteltiin Katariina Mustakallion juhlakirja *Gender, Memory, and Identity in the Roman World* (Amsterdam University Press 2019)

9.–11.5. Seminaari *Il Mediterraneo e la storia III: Documentando città portuali, Documenting port cities* Caprin saarella Riksbankens jubileumsfondin tuella. Esitelmöitsijät: Simo Örmä, Michel Gras, Simon Keay, Arja Karivieri, Lena Larsson Lovén & Madelaine Miller, Laura Chioffi, Marco Buonocore, Alfredo Buonopane, Gianfranco Paci, Fulvia Mainardis, Antonio Ibba, Fabrizio Oppedisano, Marc Mayer, José A. Ruiz Gil & Lázaro Lagóstena Barrios, Antonio Corda, Kristian Göransson, Emilio Rosamilia, Eugenia Equini Schneider & Annalisa Polosa, Jari Pakkanen, Christopher Morhange, Mika Kajava.

5.6. Amos Anderson -luento Prof. Fausto Zevi (Accademia Nazionale dei Lincei): *Il foro di Ostia: formazione, personaggi, monumenti*.

10.–11.6. Seminaari *Research Data Ownership. Licensing, Legal Issues and Publication*. Alustajina Harri Kiiskinen, Arja Karivieri, Koraljka Guzman Šlogar, Marjut Salokannel, Heli Kautonen, Barbara Mancini, Jonathan Prag, Suvi Kivimaa & Arja Karivieri, Tommi Turmo, Sirpa Ollila & Harri Kiiskinen, Kira Pihlflyckt.

12.6. Esitelmä FT Eeva-Maria Viitanen *Iscrizioni parietali e altre fonti per scoprire chi abitava o frequentava le case di Pompei*.

16.10. Esitelmä Prof. Marxiano Melotti (Università Niccolò Cusano) *Archeologia, turismo e cultura postmoderna: pratiche innovative tra educazione e divertimento*.

22.–24.10. Seminaari *Model Rome – International Capital Cities of Science and Arts in the 20th Century* yhteistyössä: Unione Internazionale degli Istituti di Archeologia, Storia e Storia dell'Arte in Roma sekä Saksan historiallinen ja arkeologinen instituutti. Villa Lantessa pidetyssä avajaisistunnossa puhui prof. Corey Brennan (New Jersey).

2.11. *Ostia, portti Roomaan – Kulttuurien kohtaamisia, Ostia, Gateway to Rome – Cultural Encounters* -seminaari Museokeskus Vapriikin ja Tiedeinstituuttifoorumin tuella. Esitelmöitsijät: Marjo Meriluoto, Arja Karivieri, Mariarosaria Barbera, Paola Catalano, Ray Laurence, Ghislaine van der Ploeg, Ria Berg, Marja-Leena Hänninen, Raimo T. Hakola, Katariina Mustakallio.

7.11. Suomen ja Italian diplomaattisuhteiden 100-vuotisjuhlaseminaari, jonka yhteydessä esiteltiin näyttely ”Ostia, Gateway to Rome”. Alustajina suurlähettiläs Pia Rantala-Engberg, Arja Karivieri ja Mariarosaria Barbera (Parco Archeologico di Ostia Antica).

27.11 Kirjan *Memorie d'Europa. Lia Wainstein, un'intellettuale libera del Novecento* esittely. Alustajina kirjan toimittaja Regina Wainstein sekä toimittajat Stefano Folli ja Lia Levi.

CIRCOLO GIANICOLENSE -SEMINAARIT

Yhteistyössä Norjan instituutin kanssa.

5.3. Lorenza La Rosa, DNiR: *Earth, Wood and Fire. Wooden resources in Terra Sigillata production*

18.3. Simon Barker, DNiR: *Pavements with Marble Inserts from the Bay of Naples: New Methodological Approaches* ja Anni Hella, IRF: *Between East and West – The monastery of Grottaferrata in the Great Western Schism (1378–1417)*

20.5. Holger Kaasik, IRF: *Uncovering patterns of contacts and commemoration through medieval calendars in Umbria* ja Simon Malmberg, DNiR: *Discovering Greek and Roman Cities: a Selection of Educational Films*

28.11. Kirsi Salonen ja Teemu Immonen. IRF: *Strategies of survival: The papal curia and ecclesiastical institutions of Rome in the Great Western Schism (1378-1417)*

RESIDENSSITOIMINTA

Instituutin keskeinen toimintamuoto suomalaisen tutkimus- ja opetusjärjestelmän täydentäjänä on tieteellisen residenssin ylläpitäminen. Se mahdollistaa tutkijoille, opiskelijoille ja eri kulttuurin alojen edustajille edullisen asumisen Roomassa. Lisäksi residenssi tarjoaa tehokkaat tietoliikenneyhteydet, kirjaston ympärivuorokautiset palvelut ja tutkimuksen tukipalvelut (mm. suosituskirjeet kirjastoihin, arkistoihin ja arkeologisiin kohteisiin). Vuonna 2019 instituutti kehitti yhä residenssitoimintaa tavoitteena entistäkin järjestelmällisempi verkostoituminen ja tieteenalojen vuoropuhelu.

Villa Lantessa asui toimintavuonna 223 asukasta, jotka olivat tutkijoita, opiskelijoita, arkkitehtejä, toimittajia, kirjailijoita tai muita kulttuurivaikuttajia. Instituutti tarjosi majoituksen Villa Lantessa kerrallaan 13 henkilölle ja lisäksi ateljeen yhdelle taiteilijalle kerrallaan. Instituuttiin kuuluvassa Via Faldan asuntolassa on voinut asua kerrallaan neljä instituutin jäsentä. Säätiön ja instituutin toiminnan vaikuttavuus on humanistiselle alalle tyypillisesti pitkäkestoista. Instituutissa tehty tutkimustyö on usein aineistojen keruuta arkistoista ja kirjastoista, ja sillä luodaan pohjaa vuosiksi eteenpäin. Esimerkiksi väitöskirjojen valmistuessa työ Rooman-instituutissa on tehty vuosia aiemmin. Tutkijavierailujen tuloksena syntyvien julkaisujen mittaaminen on vaikeaa, mutta instituutin vaikutus sen päätutkimusalojen tutkimus- ja opetustoimintaan Suomessa on huomattavasti laajempaa kuin instituutin oman henkilökunnan julkaisut.

KIRJASTO JA ARKISTO

Instituutti ylläpitää yli 20 000 nidettä kattavaa tieteellistä kirjastoa, jonka painopisteinä ovat Rooman topografia, antiikin ja keskiajan historia, arkeologia sekä klassillinen filologia. Kirjasto on tietoverkko URBS:n (www.web.reteurbs.org) aktiivinen jäsen. Kirjastoverkko URBS käyttää Kohan open source -luettelointiohjelmia. Lisäksi kirjasto on Rooman tieteellisten kirjastojen yhteisluettelo URBISin (www.urbis-libnet.org/vufind) jäsen.

Kirjaston kokoelma karttui vuoden aikana 196 niteellä. Uusia kirjoja hankittiin ostoin ja vaihtosuhteitten kautta, mutta suuri osa uutuuksista saatiin lahjoituksina.

III. OPETUS

Instituutti järjesti vuonna 2019 opetussuunnitelmansa mukaisesti neljä eri tahoille suunnattua ja erilaisin painotuksin toteutettua kurssia (Tieteellinen kurssi 11.2.–10.5., Uskonnonopettajien kurssi 3.–16.6., Arkkitehtiopiskelijakurssi 19.–31.8. ja Antiikin ja keskiajan Rooman johdantokurssi 9.9.–6.10.).

Lisäksi instituutissa toteutettiin viisi muuta tieteellistä kurssia yhteistyössä suomalaisten korkeakoulujen kanssa (Helsingin yliopiston historian kurssi 7.–14.1., Jyväskylän yliopiston taidehistorian kurssi 13.–26.5. Helsingin yliopiston taidehistorian kurssi 14.–27.10., Tampereen yliopiston historian kurssi 25.11.–09.12. ja Helsingin yliopiston Rooman topografian kurssi 09.12.–19.12.).

Instituutin omille kursseille ja yliopistojen instituutissa järjestämille kursseille osallistui yhteensä 64 henkilöä. Instituutin kurssien tuottama opintopistemäärä on 315.

Instituutin kurssien ja niiden osallistujien taso pyritään pitämään mahdollisimman korkeana. Instituutin

johdantokurssin ja tieteellisen kurssin tavoitteeksi on asetettu antiikin- ja keskiajantutkimuksen eri tutkimusmenetelmien monipuolinen ja asiantunteva opetus ja käyttö kursseilla. Instituutin kurssien sisältöihin liittyvien tavoitteiden ohella yleisenä päämääränä on kannustaa nuoria lahjakkuuksia tutkijanuralle ja antaa urapolusta realistinen käsitys. Kurssit ovat hakijamäärien valossa hyvin houkuttelevia ja hakemuksia instituutin järjestämille kursseille tuli kiitettävästi. Syyskuun johdantokurssille voitiin ottaa 19 % hakijoista (7 kpl 36 hakijasta), ja kevään 2019 tieteellisen kurssin valintaprosentti oli 25 % (7 kpl 28 hakijasta).

Waldemar von Frenckells stiftelsen rahoittama arkkitehtiopiskelijakurssi Grand Tour 2019 alkoi johdanto- ja intensiiviviikolla Tammisaarella kesäkuussa ja jatkui neljän viikon mittaisena jatkokurssina Italiassa elo-syyskuussa, josta Villa Lantessa vietettiin 19.–31.8. Kurssi on ainoa säännöllinen Suomen eri arkkitehtuurin laitosten yhteinen kurssi, ja sen johtajana toimii arkkitehti, tekniikan tohtori Juhana Heikonen. Opiskelijoiden skissejä Italiasta vuosien 2009–19 arkkitehtikursseilta esiteltiin loppuvuodesta Arkkitehtuurimuseon näyttelyssä Helsingissä.

Instituutin opetus on suunniteltu täydentämään ja tehostamaan suomalaisten yliopistojen antiikin ja keskiajan kielten, kulttuurin ja historian sekä arkkitehtuurin historian opetusta kaikilla tasoilla. Suhteellisten pienten tieteenalojen metodiopetusta ja tutkijakoulutusta on järkevää järjestää keskitetysti näiden alojen kaikille opiskelijoille. Kurssien osanotto on valtakunnallista.

IV. TAITEELLINEN TOIMINTA

Instituutilla on pitkät perinteet paitsi tieteen myös laajemmin kulttuurin työssijana. Vuonna 2019 Villa Lanten ateljeessa työskenteli neljä Suomen eturivin kuvataiteilijaa. Taiteilijoitten oleskelu tammi-kesäkuussa toteutettiin yhteistyössä Alfred Kordelinin yleisen edistys- ja sivistysrahaston kanssa.

Instituutissa on myös taidetta: tunnetuin yksittäinen taideteos on Valentin de Boulognen maalaus *Historia d'Italia* (1629).

Instituutin laaja konserttisarja toteutettiin osin instituutin omin hankkein mutta pääosaksi yhteistyössä maestro Flavio Colusson ja Ensemble seicentonovecenton kanssa.

VILLA LANTEN ATELJEESSA TYÖSKENNELLEET KUVATAITEILIJAT

- Kuvanveistäjä Anni Laakso 2.1.–31.3.
- Kuvataiteilija Tero Annanollinen 1.4.–30.6.
- Kuvataiteilija Henni Kittinen 1.7.–30.9.
- Korutaiteilija Tiina Rajakallio 1.10.–31.12.

L'ORECCHIO DI GIANO -KONSERTTISARJA

12.3. *Omaggio ad Aurio Tomicich*. J.S. Bachin, R. Straussin, D. Castellon, F. Colusson, A. Draghin, F. Fialen, G. Puccinin, R. Schumannin, G. Verdin ja Emilio de' Cavalierin musiikkia. Ensemble Seicentonovecento. Konsertin yhteydessä esillä näyttelyssä Furio Scarpellin ja Sylvano Bussottin piirustuksia.

24.5. *Mito, storia & sogno di Farinelli*. Maurizio Cazzatin, José Herrandn, Domenico Scarlattin ja Nicola Antonio Porpolan musiikkia. Valerio Losito (viulu ja viola d'amore), Matteo Scarpelli (sello), Raffaele Pe (kontratenori) Flavio Colusso, cembalo. Konserttia edelsi Farinellia koskeva keskustelutilaisuus.

29.5. *Venti del sud*. Luigi Pecchian, Jean Sibeliuksen, Aulis Sallisen ja Heino Kasken musiikkia. Anna Aminoff (huilu), Luigi Pecchia (piano). Yhdessä Rooman Sibelius-societyn kanssa.

25.9. *Salotto Helbig*. J.S. Bachin, Franz Schubertin, Frédéric Chopinin, Franz Lisztin ja Ludwig van Beethovenin musiikkia. Jan Jiracek von Arnim (piano), Silvia De Palma (lausunta).

7.10. *Dih.respiro*. Tanssia sekä keskiaikaista- ja barokkimusiikkia. Daša Grgič (tanssi), Paola Erdas (cembalo ja clavisymbolum).

30.10. *La famiglia Muus*. Martinin, Tostin, Caccinin, Pergolesin, Riccin, Mercadanten, Verdin, Lisztin ja Wagnerin musiikkia.

6.11. *Writing these poems*. Minna Leinosen, Mikko Heiniön ja Sibeliuksen musiikkia sekä Ilari Laakson laulusarja ”Writing these poems” kantaesityksenä. Pia Freund (sopraano), Anna Laakso (piano).

3.12. *Omaggio a Giacomo Lauri Volpi*. Verdin, Donizettin, Giacomo Lauri Volpin ja Puccinin musiikkia. Luciano Ganci (tenori), Francesco Quattrocchi (piano). Konserttia edelsi keskustelutilaisuus Giacomo Lauri Volpista, alustajina Flavio Colusso, Sabino Lenoci ja Carla Lauri Volpi.

MUUT KONSERTIT

20.1. Puijon kamarikuoro Santa Maria dell'Anima-kirkossa. Yhteistyössä Musicaimmaginen ja Pontificio Istituto Teutonico di Santa Maria dell'Animan kanssa.

MUUT TAITEELLISEEN TOIMINTAAN LIITTYVÄT TAPAHTUMAT

- 25.2. Vatikaaniin! Marja-Liisa Vartion kirjoittama esitys "Vatikaani", Juha Hurmen ohjauksessa. Rooleissa: Heidi Kiviharju, Juha Hurme, Kielo Kärkkäinen, Emmi Kallioniemi.
- 21.6. kesäjuhlien yhteydessä Tuuli-Maaria Louhensalo-Lindströmin tanssiesitys "Minä Birgitta".
- 27.6. Tero Annanollin Open Studio.

V. YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAVUUS

YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAVUUS

Instituutin tärkeimmät yhteiskunnallisen vaikuttamisen muodot ovat sen tieteellinen toiminta, siitä tiedottaminen, residenssitoiminnan kautta syntyvät tukijaverkostot ja osallistuminen yhteiskunnalliseen keskusteluun. Instituutti vaikuttaa tiedeyhteisön ulkopuolella osallistumalla opettajien täydennyskoulutukseen vuosittaisella opettajakurssilla sekä tiedekasvatukseen esittelemällä toimintaansa yläkoulun ja lukion latinanluokkien opintomatkoille. Vuonna 2019 instituutin toimintaa esiteltiin 416:lle koululaisryhmien osanottajalle.

- 23.5. johtaja Karivieri osallistui Temple University Rome -yliopistossa järjestettyyn paneelikeskusteluun *Roundtable Conversation: The Historic Role of Foreign Universities & Academies in Rome*.
- 30.–31.5. Karivieri esitteli IRF:n toimintaa Rooman modernin taiteen museossa Macro Asilossa Rooman kaupungin järjestämässä, instituuttien toimintaa esittelevässä tapahtumassa *Accademie e istituti di cultura internazionale a Roma*.
- 20.6. Karivieri osallistui Goethe-instituutissa järjestetyn *Raccontare la cultura internazionale a Roma* -tilaisuuden paneeliin.

Instituutin johtaja ja intendentti ovat jäseninä Villa Lanten rakennuttajan Baldassarre Turinin toimintaan liittyvässä Pescian piispanistuimen 500-vuotisjuhlakomiteassa, joka vieraili Villa Lantessa 12.9.

INSTITUUTIN VIESTINTÄ JA NÄKYVYYS

Instituutti oli esillä perinteisessä mediassa eli sanomalehdissä, televisiossa ja radiossa näkyvästi myös vuonna 2019. Mediaosumia niin suomalaisessa kuin italialaisessakin mediassa oli yhteensä yli kolmekymmentä. Tampereen Ostia-näyttely nousi esiin suomalaisessa mediassa ja myös Italiassa esimerkiksi RAI TGR Lazion televisiuutisissa.

Vuonna 2019 instituutin viestinnässä käytettiin aktiivisesti omia verkkosivuja (irfrome.org), Facebook-, Instagram- ja Twitter-tilejä, *Fenestra Fannorum* -blogia sekä sähköisiä uutiskirjeitä. Instituutti on ollut näkyvillä myös SKTI:n uutiskirjeessä. Instituutin sähköinen viestintä tavoitti vuonna 2019 huomattavasti

enemmän yleisöä kuin koskaan aiemmin. Facebook-sivuilla seuraajien määrä nousi edelliseen vuoteen verrattuna 8,5 % (vuoden 2019 lopussa seuraajia oli 2772, vuotta aikaisemmin 2554). Instagram-tilillä seuraajien määrä kasvoi 24 % (vuoden 2019 lopussa seuraajia oli 1327, vuotta aikaisemmin 1069). Twitter-tilimme seuraajien määrä kasvoi 15 % (vuoden 2019 lopussa seuraajia oli 719, vuotta aikaisemmin 628).

Instituutin sosiaalisen median kanavilla julkaistiin vuoden 2019 aikana yhteensä 245 päivitystä, joista 131 Facebookissa, 86 Instagramissa ja 28 Twitterissä. Instagramin #lantelaiset-sarjassa, johon kerätään instituutissa asuvien eri alojen edustajien esittelyitä ja tarinoita, julkaistiin vuoden aikana 19 kuvaa. Syksyllä 2019 aloitettiin toinen Instagram-teemasarja #yksityiskohtia #dettagli, jossa nostetaan esiin yksityiskohtia instituutin historiasta ja rakennuksesta. Verkkosivuilla oli yksittäisiä kävijöitä (eri IP-osoitteista) 82 625. *Fenestra Finnorum* -blogissa julkaistiin vuonna 2019 kahdeksan kirjoitusta.

Sosiaalinen media on keskeinen osa instituutin aktiivista viestintää. Se tavoittaa Suomessa tärkeimmän kohderyhmämme, alojemme tutkijat ja niistä kiinnostuneet, jo hyvin. Jatkuvana haasteena on pitää yleisön mielenkiintoa yllä. Viestinnän keskeisinä päämäärinä on kiinnittää huomio instituutissa tehtävään korkeatasoiseen tieteelliseen tutkimukseen ja kulttuuriohjelmaan sekä saattaa instituutin tarjoamat mahdollisuudet kohderyhmiemme tietoon. Lisäksi tavoitteemme on vaikuttaa yleisesti suomalaisen yleisön tietoisuuteen koskien painopistealojemme humanistista tutkimusta sekä italialaisen yleisön suomalaista tutkimusta ja kulttuuria koskevaan tuntemukseen. Etenkin italiankielisen yleisön tavoittamisessa on edelleen parannettavaa.

TIETEEN POPULARISOINTI

Instituutin toimintaa ja julkaisuja esiteltiin yhteistyössä Tiedeinstituuttifoorumin kanssa sekä Tieteen päivillä ja Tieteiden yössä tammikuussa että marraskuussa opiskelijoille suunnatuissa infotapahtumissa Oulun ja Jyväskylän yliopistoissa sekä Villan Lanten ystävien tilaisuuksissa.

Instituutin johtajan Ostia-projektin tutkimusta on esitelty suurelle yleisölle 31.10. avautuneen Ostia, portti Roomaan -näyttelyn yhteydessä sekä Ostia-projektin jäsenten ohjaamalla opastetuilla kierroksilla Museokeskus Vapriikissa että useilla luennoilla Vapriikissa ja instituutissa. Näyttely jatkuu 10.5.2020 asti. Arja Karivieren yhteistyössä Museokeskus Vapriikin näyttelykuraattori Marjo Meriluodon kanssa toimittama suuri näyttelykirja, *Ostia, portti Roomaan*, sisältää 50 kansainvälisen tutkijaryhmän kirjoittamaa artikkelia. Kirja on ensimmäinen suomenkielinen yleisteos antiikin Ostian kaupungista ja siellä asuneiden ihmisten elämäntarinoista. *Ostia, portti Roomaan* -näyttely on ensimmäinen Ostia-näyttely Pohjoismaissa ja vasta toinen kansainvälinen antiikin Rooman satamakaupunkia esittelevä näyttely koko maailmassa.

Tutkijalehtori Eeva-Maria Viitasen ja Arja Karivieren artikkeli 'Tiedettä instituuteissa' julkaistiin *Tieteessä tapahtuu* -lehden pääkirjoituksena (nro 37,4, s. 1-2).

VILLA LANTE KÄYNTIKOHTENA

Instituutin rakennus, renessanssihuvila Villa Lante on suosittu käyntikohde suomalaisille ja italialaisille matkailijaryhmille, koululaisryhmille ja yksittäisille vierailijoille. Instituutissa vierailusta kävijöistä 2001 kirjoitti nimensä vieraskirjaan vuonna 2019. Lisäksi yleisötilaisuuksissa kävijöitä oli 614 ja Villa Lantessa sekä Via Faldan asuntolassa asui vuoden aikana yhteensä 223 henkilöä. Instituutin kävijämäärä oli kokonaisuudessaan 2838 henkeä.

Erityisistä vierailuista mainittakoon:

21.1. Ekumeeninen delegaatio: arkkipiispa Tapio Luoma, piispa Jari Jolkkonen

19.2. Ulkoministeri Timo Soini seurueineen

5.3. Journalistiliitto

3.5. Maanpuolustuskurssi

12.6. Sitra

15.10. Teologian opiskelijat, kurssi vuodelta 1969

VI. HALLINTO

SÄÄTIÖ INSTITUTUM ROMANUM FINLANDIAE

Säätiö Institutum Romanum Finlandiae sr on perustettu vuonna 1938 ylläpitämään ja kehittämään suomalaista tieteellistä instituuttia Roomassa.

Säätiön tavoitteena on kehittää Suomen Rooman-instituutin toimintaa Suomen merkittävimpiä ulkomailla toimivana tiedeinstituuttina ja keskeisten alojensa johtaviin kuuluvana tutkimuslaitoksena Roomassa. Säätiö pyrkii myös nostamaan yleisesti humanististen alojen näkyvyyttä ja arvostusta. Säätiön toimintaa ohjaa kaudelle 2017–2020 määritelty strategia, jossa kehittämiskohteiksi nähdään avoin tiede ja tutkimuksen infrastruktuurit, julkaisutoiminnan näkyvyys ja vaikuttavuus sekä kestävä rahoituspohja.

Säätiö arvioi, että sekä sen omaa että instituutin toimintaa voidaan jatkaa sääntöjen ja noudatetun toimintakäytännön puitteissa. Säätiön harjoittama tutkimus- ja kehitystoiminta jatkuu tässä toimintakertomuksessa esitetystä laajuudesta. Säätiön taloudellinen tilanne on hyvä, mutta instituutin toiminta on riippuvainen opetus- ja kulttuuriministeriön yleisavustuksesta.

VALTUUSKUNTA

Säätiön ja Roomassa sijaitsevan instituutin toimintaa tukee ja omalta osaltaan edistää säätiön valtuuskunta. Vuonna 2019 säätiön valtuuskuntaan kuului 35 jäsentä, joista yksi (Suomen Rooman instituutin johtaja, professori Arja Karivieri) säätiön sääntöjen mukaisesti itseoikeutettuna, yksi (lehtori Hellevi Arjava) valittuna elinajaksi ja 33 määräajaksi valittuina. Valtuuskunnan sääntömääräiset kokoukset pidettiin 25.3. ja 28.10. Valtuuskunnan jäsenille ei maksettu tehtäviensä hoidosta palkkioita, mutta heille järjestettiin mahdollisuus tutustua maksutta Vapriikin Ostia-näyttelyyn.

Valtuuskunnan puheenjohtajana toimi toimitusjohtaja Timo Viherkenttä ja varapuheenjohtajina yliasiamies emerita Heleena Savela ja ylikirjastonhoitaja emeritus Kai Ekholm. Valtuuskunnan sihteerinä toimii säätiön asiamies.

Muut valtuuskunnan jäsenet vuonna 2019 olivat Elina Anttila, Hellevi Arjava, Kaj-Gustaf Bergh, Tuija Brax, Christer Bruun, Risto Cantell, Marcus Castrén, Kai Ekholm, Päivi Happonen, Antti Herlin, Paavo Hohti, Kristina Kaihari, Petteri Karttunen, Jukka Kola, Hille Korhonen, Tero Laaksonen, Tuomas M.S. Lehtonen, Paavo Lipponen, Pekka Merilampi, Marjo Miettinen, Heikki Pihlajamäki, Kari Raivio, Mari Rantanen, Aino Sallinen, Liisa Savunen, Virpi Seppälä-Pekkanen, Suvi-Anne Siimes (25.3. asti), Eva Margareta Steinby, Marjo Timonen (25.3. alkaen) Raija Vahasalo, Matti Vanhanen, Ritva Viljanen ja Thomas Wilhelmsson.

Valtuuskunta ei toimi säätiölain mukaisena hallintoneuvostona. Valtuuskunnan jäsenet eivät siten ole kuuluneet valtuuskunnan jäsenen tehtävän johdosta säätiön lähipiiriin.

HALLITUS

Säätiön asioita hoitaa, sitä edustaa ja sen päätösvaltaa käyttää sen hallitus, johon kuuluu valtuuskunnan puheenjohtaja itseoikeutettuna ja lisäksi yhdeksän valtuuskunnan neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan valitsemaa jäsentä.

Hallituksen puheenjohtajana aloitti vuoden alussa dosentti Katariina Mustakallio ja varapuheenjohtajina toimitusjohtaja Jussi Laitinen ja professori Kirsi Saarikangas. Hallituksen muut jäsenet olivat toimitusjohtaja Timo Viherkenttä (valtuuskunnan puheenjohtaja), professori Ulla-Maija Forsberg, professori Marjo Kaartinen, professori Mika Kajava, professori Mika Lavento, intendentti Ira Westergård ja OTT Sakari Wuolijoki. Hallitus kokoontui vuoden aikana yhdeksän kertaa. Kokouksista kolme oli sähköpostikokouksia. Hallituksen sihteerinä toimii säätiön asiamies.

Hallituksen jäsenille ei makseta tehtävän hoidosta palkkioita, mutta pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuville jäsenille on korvattu kohtuulliset matkakulut kokouksiin. Lisäksi jäsenille korvattiin Suomen Rooman-instituutissa 28.–29.9. pidettyyn kokoukseen liittyneet matka- ja hotellikulut sekä tarjottiin Roomassa kaksi lounasta ja yksi illallinen. Lisäksi säätiö tarjosi hallituksen jäsenille ja asiamiehelle joululounaan 17.12. Näiden matka- ja ateriakulujen yhteenlaskettu arvo on 14 292 euroa. Säätiön hallituksen ja valtuuskunnan kokouksissa on tavanomaiset, kohtuulliset kokoustarjoilut.

Hallituksen jäsenistä Katariina Mustakallio yöpyi instituutissa 26.6., 27.9.–24.10. ja 26.11.–2.12., Kirsi Saarikangas 11.2.–4.3. ja Marjo Kaartinen 30.9.–6.10. Hallituksen jäsenille asumisoikeus on myönnetty samoin perustein ja samoilla ehdoilla kuin muille asukkaille eli tieteen ja taiteen tekemistä varten. Säätiön asiamies Eeva Talvitie yöpyi instituutissa 27.–30.9. hallituksen kokousmatkan aikana.

Hallituksen tiedossa ei ole, että säätiö olisi vuoden 2019 aikana antanut avustuksia, kokonaan tai osittain vastikkeettomia taloudellisia etuja tai tehnyt muita taloudellisia toimia, kuin mitä tässä toimintakertomuksessa on kuvattu, säätiölain tarkoittaman suppean lähipiirin kanssa. Lähipiiritoimien selvittämiseksi hallituksen jäseniä, asiamiestä, instituutin johtajaa ja tilintarkastajia on pyydetty ilmoittamaan säätiölle heidän tiedossaan olevat suppean lähipiirin kanssa tehdyt lähipiiritoimet.

Hallitus noudattaa stipendeistä päätettäessä tiukempaa esteellisyysohjeistusta kuin lain edellyttämä suppea lähipiiri. Opinnäytteiden ohjaajat eivät osallistu ohjattaviensa apurahahakemusten käsittelyyn, ja suorassa esimiessuhteessa olleet hallituksen jäsenet ovat jääväneet itsensä alaiensa hakemusten käsittelystä.

Säätiö ei ole antanut lainoja, vastuita tai vastuusitoumuksia suppeaan lähipiiriin kuuluville tai näiden puolesta.

HALLITUKSEN JA VALTUUSKUNNAN VALIOKUNNAT

Nimitysvaliokunta, jonka tehtävänä on valmistella valtuuskunnalle esitys valtuuskunnan ja hallituksen uusista jäsenistä, kokoontui kerran vuoden aikana. Nimitysvaliokunnan muodostavat säätiön valtuuskunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat sekä hallituksen puheenjohtaja.

Hallituksen jäsenistä kootut neljä valiokuntaa valmistelivat toimialaansa kuuluvia asioita vuoden aikana. Puheenjohtajiston tehtävänä on valmistella säätiön ja instituutin strategiaa sekä keskeisiä henkilöstövalintoja. Valiokuntaan kuuluivat Katariina Mustakallio, Jussi Laitinen, Kirsi Saarikangas ja

Timo Viherkenttä.

Tutkimus- ja julkaisuvaliokunnan tehtävänä on linjata tutkimustoimintaa, tehdä esityksiä stipendiaateista, ohjata tieteellistä julkaisu-toimintaa ja tukea julkaisusarjan päätoimittajaa. Valiokuntaan kuuluivat Katariina Mustakallio, Mika Kajava ja Marjo Kaartinen.

Opetus- ja kulttuurivaliokunnan tehtävänä on suunnitella ja valvoa instituutin kurssitoimintaa sekä huolehtia taiteellisen toiminnan laadusta. Valiokuntaan kuuluivat Kirsi Saarikangas, Mika Lavento ja Ira Westergård.

Hallinto- ja talousvaliokunnan tehtävänä on valvoa säätiön talousasioita ja sijoituksia sekä huolehtia erilaisista sopimusasioista. Valiokunta suunnittelee myös säätiön varainhankintaa. Valiokuntaan kuuluivat Jussi Laitinen, Ulla-Maija Forsberg, Timo Viherkenttä ja Sakari Wuolijoki.

Valiokuntien jäsenille ei makseta tehtävien hoidosta palkkiota mutta kohtuulliset matkakustannukset on korvattu pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuville.

TOIMITILAT

Suomen Rooman-instituutti toimii kahdessa kiinteistössä. Instituutin varsinainen toimipiste Villa Lante sijaitsee osoitteessa Passeggiata del Gianicolo 9–10, minkä lisäksi osoitteessa Via G. B. Falda 18 sijaitsevassa huoneistossa toimii instituutin asuntola. Suomen valtion kiinteistöomaisuuden uudelleenjärjestelyissä vuonna 2005 kiinteistöt on määritelty Suomen valtion omaisuudeksi. Niitä hallinnoi ulkoministeriö, jonka kanssa säätiöllä on vuokrasopimus. Säätiö on vastuussa instituutin toimitilojen vuokrasta vain, jos se saa vuokraa vastaavan summan avustuksena opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Ulkoministeriö ei maksa vuokraa käyttämästään Suomen Pyhän istuimen suurlähetystön toimitilasta, joka sijaitsee Villa Lantessa.

Villa Lanten kiinteistö valmistautuu lähivuosina suunniteltuun peruskorjaukseen ja siksi ulkoministeriön edustajat ja sen käyttämät konsultit arkkitehti Hanni Sipon (UM) ja DI Katriina Meszkan (WSP Proko) johdolla ovat käyneet useaan otteeseen paikalla. Lisäksi arkkitehtitoimisto Livadyn edustajat tekivät syksyllä historiallista kartoitusta peruskorjausta varten.

Normaalien huoltotöiden lisäksi korjattiin vuoden aikana pääviemäriin hajonnut putkisto sekä asennettiin pesulaan uusi ilmastointilaite. Ateljeen kosteusvaurioitunut katto maalattiin. Pääfasadin ramppi kunnostettiin. Vesikatto puhdistettiin ja katon rikkiäiset tiilet korjattiin. Johtajan vierashuoneen ulko-ovi uusittiin. Suurin työ oli kuitenkin eteläpuolisen tuuletuskanavan korjaustyöt: rikkoutuneet putket uusittiin ja kosteuseristys uusittiin kokonaan toivoen, että työ auttaa myös ateljeen kosteusongelmiin. Loppuvuodesta hankittiin uusi digitaalinen palohälytysjärjestelmä.

Korjaustyöt teki pääosin rakennusfirma A.Z., sähkötyöt Omnia Impianti. Rampin restauroinnin teki restauroija Lucia Morganti. Prof. Tancredi Carunchio on edelleen toiminut tarvittaessa konsulttina.

Säätiö on vuokrannut 1.5. lähtien toimistohuonetta Helsingissä Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry:n toimistolla osoitteessa Kalliolinnantie 4. Säätiöllä on lisäksi arkistotila Tieteiden talossa ja vuokrattu pieni varastotila Herttoniemessä.

VII. TALOUS

Säätiön ja instituutin talouden perustana on opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä yleisavustus, joka vuonna 2019 oli 760 000 euroa. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää säätiölle vuosittain myös vuokra-avustuksen, joka kattaa ulkoministeriön säätiöltä perimän vuokran Villa Lanten ja Via Faldan kiinteistöistä. Vuokra-avustus vuonna 2019 oli 407 499 euroa. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö on vuonna 2017 myöntänyt säätiölle Tiedeinstituuttien avoin data -hankkeeseen erityisavustusta yhteensä 310 000 euroa, josta on vuoden 2019 tilinpäätöksessä tuottona 81 147 euroa. Ulkoministeriöltä laskutettujen kiinteistöjen restaurointi- ja huoltokulujen tuottoja oli 82 435 euroa, minkä lisäksi ulkoministeriö on maksanut käyttökustannuskorvausta Pyhän istuimen edustuston tilasta 2783 euroa. Säätiö sai julkista tukea myös Tieteellisten Seurain Valtuuskunnalta 3600 euroa julkaisutoimintaan.

Säätiö saa lisäksi erilaisia avustuksia yksityisiltä tiedettä tukevilta säätiöltä erityisesti stipendi- ja kurssitoimintaan. Vuonna 2019 näitä avustuksia saatiin seuraavilta tahoilta: Waldemar von Frenckells stiftelse rahoitti arkkitehtiopiskelijakurssin järjestämistä 41 810 eurolla. Jenny ja Antti Wihurin rahasto tuki Wihurin stipendiaatin työskentelyä ja matkoja yhteensä 24 986 eurolla sekä säätiön 80-vuotisjuhlakonserttia 5000 eurolla. Föreningen konstsamfundet myönsi 9000 euroa Amos Anderson -stipendiin sekä rahoitti vuotuista Amos Anderson -luentoa 1161 eurolla. Lisäksi säätiön 80-vuotisjuhlien yhteydessä järjestettiin rahankeräys, jonka tuotto oli 8000 euroa. Rahankeräyksen tuotto tullaan käyttämään uuden flygelin hankintaan tai yleisemmin instituutin kulttuuritoimintaan.

Säätiön merkittävimmät omat tuotot olivat sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotot (102 874 euroa), residenssitoiminnan asumismaksut (61 497 euroa), 80-vuotisjuhlien illalliskorttien tuotot (10 880 euroa) ja instituutin johtajan maksamat asumiskorvaukset (4800 euroa). Säätiöllä oli julkaisujen myyntituottoja 1401 euroa, tuotemyynnin tuottoja 1979 euroa ja Villa Lanten tilojen vuokratuottoja 600 euroa. Muita satunnaisia tuottoja oli yhteensä 14 402 euroa.

Merkittävin kuluerä vuonna 2019 oli henkilökunnan palkat sivukuluineen, yhteensä 590 509 euroa. Vuokratuloja ja muita kiinteistökuuluja oli 561 906 euroa. Muita kuluja oli 337 290 euroa.

Vuoden 2019 tilinpäätös oli 136 148 euroa ylijäämäinen. Suurin syy näin suureen ylijäämään oli huomattavan suuret sijoitustoiminnan tuotot: sijoitustoiminnan nettotuotto oli 90 508 euroa. Lisäksi ylijäämässä on n. 13 392 euroa vuoden 2018 tilinpäätöksen oikaisuja sekä 8000 euroa rahankeräyksen tuottoja, joita ei ole käytetty vuonna 2019. Vuoden 2018 tilinpäätös oli 48 521 euroa alijäämäinen, minkä vuoksi vuonna 2019 pyrittiin tiukkaan talouskuriin.

MYÖNNETYT STIPENDIT

Säätiö myöntää vuosittain opetus- ja kulttuuriministeriöltä saamastaan yleisavustuksesta stipendit tieteellisen kurssin ja johdantokurssin opiskelijoille. Vuonna 2019 näitä stipendejä maksettiin yhteensä 27 650 euroa. Lisäksi yleisavustuksesta jaettiin stipendejä kolmen koulun Roomaan suuntautuneille leirikouluille yhteensä 6460 euroa.

Jenny ja Antti Wihurin rahasto on vuodesta 1965 lähtien rahoittanut säätiön myöntämää stipendiiä väitöskirjantekijälle vuoden mittaiseen tutkimustyöhön instituutissa. Vuonna 2019 työskentelystipendin suuruus oli 24 000 euroa. Wihurin stipendiaattina olivat vuonna 2019 FM Anni Hella (30.7. asti) ja FM Roosa Kallunki (1.8. alkaen).

Föreningen Konstsamfundet ja säätiö jakavat vuosina 2017–21 Amos Anderson -stipendin instituutissa tehtävään tutkimukseen. Stipendin, jonka arvo on 9000 euroa, rahoittaa Konstsamfundet. Amos Anderson -stipendiaatti 2019 oli FT Asta Kihlman.

Säätiö myönsi sijoitusomaisuutensa tuotoista 9000 euron arvoisen stipendin post doc -tutkijalle kolmen kuukauden työskentelyyn Villa Lantessa. Post doc -stipendiaatti 2019 oli FT Marika Räsänen.

Hallituksen tiedossa ei ole, että apurahojen ja avustusten vastaanottajiin kuuluisi säätiölain tarkoittaman suppean lähipiirin jäseniä.

SÄÄTIÖN PÄÄOMA JA NIMIKKORAHASTOT

Säätiöllä on myös hallussaan omia varoja sekä oman pääoman että lahjoituspääoman muodossa. Lahjoituspääomasta on muodostettu taseen liitetietoihin nimikkorahastot. Nimikkorahastot säilyttävät lahjoittajien muiston mutta ovat taseessa osa säätiön lahjoituspääomaa.

Sivistysrahaston alaiset nimikkorahastot:

1. Tarja ja Heikki Bergholmin rahasto
 2. Jane ja Aatos Erkon rahasto
 3. Jorma ja Liisa Ollilan rahasto
 4. Göran och Lisbet Stenius fond
 5. Yleisrahasto
- Sekä erikseen Tauno Simeon Kilpiäisen rahasto

Säätiön pääoma 31.12.2019

Peruspääoma	5045,64 €
Käyttöraho	74 048,33 €
Lahjoituspääoma	958 721,14 €

Säätiön varat on sijoitettu Evli-pankkiin täyden varainhoidon sijoitussalkkuun, jonka markkina-arvo vuoden 2019 lopussa oli 1 542 501 euroa (2018: 1 312 719 euroa) ja rahasto-osuuksien kirjanpitoarvo 1 589 085,33 euroa (2018: 1 500 104,19 euroa).

KIRJANPITO, TILINPÄÄTÖS JA TILINTARKASTUS

Säätiön kirjanpidosta, rahaliikenteestä ja palkanlaskennasta on vastannut vuodesta 2018 lähtien Aallon tilitoimisto säätiön asiamiehen avustamana. Instituutin kanslia on huolehtinut instituutin taloudesta, ja instituutin kirjanpito on yhdistetty säätiön kirjanpitoon kuukausittain. Italialaisilla työsopimuksilla palkatun henkilökunnan palkkalaskelmat on teetetty italialaisella konsultilla.

Valtuuskunta on valinnut säätiön tilintarkastajaksi tilikaudesta 2019 lähtien tilintarkastusyhteisö KPMG Oy:n, päävastuullisena tiintarkastajana KHT Heidi Vierros. Tilintarkastuspalkkioita on maksettu vuonna 2019 yhteensä 5270 euroa, josta 3286 euroa vuoden 2018 tilit tarkastaneelle Ernst & Young Oy:lle

Kuvatekstit:

Kansi: Yksityiskohta Villa Lantesta. Kuva: Sataedun valokuvauksen opiskelijat, Villa Lante al Gianicolo 1518–2018 -kirjan työryhmä

Sivu 6: Ostia, portti Roomaan näyttely Tampereen Vapriikissa. Kuva: Anna-Kaisa Hakkarainen

Sivu 15: Tieteellinen kurssi Paestumissa, Heran temppeli. Kuva: instituutin arkisto

Sivu 17: Konsertti DIH respiro, keskiaikaista- ja barokkimusiikkia sekä tanssia. Kuva: Jenna Tammi

Sivu 20: Villa Lante al Gianicolo. Kuva: Sari Tsokkinen